

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİNİ YAYINLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANCI DİL VE LEHÇELERDE
DİNİ YAYINCILIK

8 - 10 MAYIS 2025 • ANKARA

9 DİNİ
YAYINLAR
KONGRESİ

SONUÇ BİLDİRİSİ

YABANCI DİL VE LEHÇELERDE
DİNİ YAYINCILIK
8 - 10 MAYIS 2025 • ANKARA

9 DİNİ YAYINLAR KONGRESİ

9. DİNİ YAYINLAR KONGRESİ
SONUÇ BİLDİRİSİ
YABANCI DİL VE LEHÇELERDE DİNİ YAYINCILIK

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 8-10 Mayıs 2025 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen IX. Dini Yayınlar Kongresi, “Yabancı Dil ve Lehçelerde Dini Yayıncılık” başlığıyla toplanmıştır. Kongre, dinî yayıncılığın küresel boyutta etkinliğini artırmayı, dinî içeriklerin farklı dil ve lehçelerdeki erişilebilirliğini tartışmayı ve bu alandaki yenilikçi yöntemleri ele almayı, ayrıca yurt içi ve yurt dışında farklı dillerde dinî yayıncılık yapan kurum, kuruluş, yayınevi ve mütercimleri bir araya getirerek ortak bir platform oluşturmayı amaçlamıştır. Kongrede İslam’ın temel kaynaklarından beslenen sağlıklı dinî içeriğin doğru, etkili ve kültürel hassasiyetleri gözeterek nasıl daha yaygınlaştırılabileceği üzerinde durulmuş, çeviriye dair yeni eğilimler, teknolojik gelişmeler, etik özenler ve karşılaşılan zorluklar tartışılmıştır.

IX. Dini Yayınlar Kongresi, iki ayrı salonda 11 oturum şeklinde gerçekleşmiş, Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde gerçekleşen bu oturumlarda 30 tebliğ sunulmuş ve müzakere edilmiştir. Kongrede akademisyenlerin yanı sıra yurt içi ve yurt dışından mütercimler ile yayınevi temsilcileri de hazır bulunmuş ve katkı sunmuştur.

Kongre sonunda aşağıdaki hususların kamuoyu ile paylaşılması uygun görülmüştür:

1. Tarih boyunca çeviri, kültürlerarası iletişimin ve toplumsal gelişimin önemli bir aracı olmuştur. İslam'ın erken dönemlerinden itibaren görülmeye başlanan tercüme hareketleri de sadece bilgi aktarma değil, aynı zamanda bilgi üretme potansiyeli taşımaktadır. İlmî geleneğin hem korunmasını hem de diğer kültürlerle aktarılmasını sağlayan çeviri faaliyetleri edilgen değil, etkin bir entelektüel çaba olarak değerlendirilmeli, günümüzde de özenle sürdürülmelidir.
2. Türkiye'nin yabancı dilde dinî yayıncılık faaliyetleri, gerek İslam'ın evrensel mesajının dünya kamuoyuna ulaştırılması, gerekse kültürel diplomasi açısından stratejik öneme sahiptir. Bu faaliyetlerin daha sistematik, kurumsal ve küresel bir vizyonla geliştirilmesi, ülkemizin ulaştığı dini yayıncılık düzeyinin uluslararası alandaki etkisini de güçlendirecektir.
3. Yasal görevi, İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını öğretmek toplumu din konusunda aydınlatmak olan Başkanlığımız, değişen dünya gerçekliğini yakından takip etme, sorunlara İslami referanslara dayanan çözümler üretme ve ufuk çizme sorumluluğu taşımaktadır. Dinî alanda Türkiye'de üretilen ilmî birikimin öncelikler ve öngörüler bağlamında doğru bir planlama ile farklı dillere kazandırılması, bu sorumluluğun gereğidir. Başkanlığımızın yabancı dil ve lehçelerdeki yayıncılık tecrübesi, her anlamda mirasımızın korunmasına, dünyanın geleceği olan genç nesillere aktarılmasına ve insanlığın ortak birikimine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda farklı dil ve lehçelerde üretilen yayınların coğrafya sınırı olmaksızın okuyucuyla buluşması için gerekli çalışmalar aralıksız devam edecektir.

4. Post modern dönemde yaşanan krizlerin kısıracındaki insanlık, İslam'ın adalet, merhamet, birlikte yaşama ahlâkı ve insan onurunun dokunulmazlığı gibi evrensel ilkelerine derinden ihtiyaç duymaktadır. Kimlik arayışı ve benlik sancısı içerisinde olan bireylere yönelik iman ve medeniyet eksenli bir tebliğin en güçlü vesilesi olarak, farklı dil ve lehçelerde güncel sahih dinî içerik üretimine devam edilmelidir.
5. Dinî yayınların temel amaçlarından biri İslam'ı doğru tanıtmak ve İslamofobiyle küresel ölçekte etkin bir mücadele sürdürmektir. Bu itibarla, İslam'a yönelik nefret diline karşı güçlü söylemler içeren farklı dünya dillerinde yayınların sayısını artırmak önem arz etmektedir. Diğer yandan, İslâm'ı zahirî ve radikal söylemlere hapsedmeye çalışan, asırların polemiklerini günümüz gençliğine taze ve sağlam bilgi gibi sunarken tekfir üslûbuna sığınan, birleştirmek yerine ayrıştırmayı seçen çok dilli yayınlara karşı dikkatli olunmalıdır. İslam'ın tevhide dayanan, vahdet ve kardeşlik aşıl原因, barışı ve adaleti öngören mutedil yoluna dair basılı, görsel ve dijital yabancı dilde yayınların sayısı artırılmalıdır.
6. Dinî çeviri; dinî metinlerin tercümesine odaklanırken uzmanlık gerektiren, özel ve önemli bir çeviri türüdür. Dinî metin çevirisi, yalnızca dilsel bir dönüşüm değil, aynı zamanda teolojik, kültürel ve sosyolojik faktörleri içeren çok katmanlı bir süreçtir. Yanlış ya da yüzeysel çeviriler, bireylerin dini yanlış anlamalarına ve hatalı uygulamalar geliştirmelerine yol açabileceğinden dinî metinlerin çevirisinde son derece hassas davranılmalıdır. Zihniyet inşası ve yaşam tercihi gibi ciddi sonuçlar doğuran bu alanın ehliyet ve liyakat gerektirdiği unutulmamalıdır.
7. Yabancı dil ve lehçelere çevirisi yapılacak eserler seçilirken hedef kitlenin ihtiyaçlarını ve kültürel kodlarını dikkate alan kurumsal bir strateji ile hareket edilmelidir. Bu doğrultuda, ilgili ülkelerdeki dinî idarelerle, din hizmeti ve din eğitimi sunan kurumsal yapılarla, akademisyen ve yazarlarla iş birliği yapılarak salt tercümelerden ziyade, telif eserlerin de hazırlanması, yayınların yerel meşruiyetini ve etkisini artıracaktır.

8. Farklı dillerde dinî yayın yapabilmek yalnızca dil bilgisiyle değil, aynı zamanda dinî ilimlerde derinlik, kültürel farkındalık ve medya okuryazarlığıyla mümkündür. Tercüme kalitesinin yanı sıra, kültürel bağlama duyarlılığı, anlatım tarzında seçiciliği ve iletişim başarısını gerektiren çok yönlü bir süreçtir. Bu nedenle çok dilli ve donanımlı yayıncılar, entelektüel ve dinî birikimi güçlü mütercimler yetiştirilmesi ülkemizin stratejik önceliklerinden biri olmalıdır.
9. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde dinî çeviri alanına ayrılan ders ve uygulamalar olmaması, bu alandaki çevirilerde yetersizliğe ve gecikmeye sebebiyet vermektedir. İlgili fakültelerin müfredatına dinî çeviriye dair dersler eklenerek Diyanet İşleri Başkanlığı ve İlahiyat fakülteleri gibi kurumlarla iş birliği yapılması, mütercim adaylarının daha donanımlı yetişmesine katkı sağlayacaktır.
10. Uluslararası kitap fuarları, kültürel diplomasinin önemli araçlarından biri olup yayıncılık sektöründeki bilgi, eser ve telif dolaşımının küresel ölçekte gerçekleştirilmesini mümkün kılan platformlardır. Bu doğrultuda ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, yayıncı birlikleri ve kültürel fon sağlayıcıları ile iş birliği yapılmalı, ülkemizin ve farklı dillerde yayıncılık tecrübemizin dünya fuarlarında görünürlüğü artırılmalıdır.
11. Günümüzün dijital dünyasında dini yayıncılığın yerel sınırların ötesine geçmesi artık bir tercih değil, zorunluluk haline gelmiştir. Yabancı dilde dinî yayıncılığın gelişmesi amacıyla üniversite ve araştırma merkezleriyle iş birliği halinde öğrenci ve akademisyen değişim programlarının desteklenmesi, ulusal ve uluslar arası düzeyde seminer, sempozyum ve çalıştaylar düzenlenmesi önem arz etmektedir. Ülkemiz için bir ilk olma vasfına sahip bu kongre, alanda yeni çalışmalara yön vermelidir.

12. Dijital yayıncılık, İslam'ın sağlam kaynaklardan beslenen sade, samimi ve mutedil yorumunun daha geniş kitlelere ulaştırılmasında yeni imkânlar sunmaktadır. Dijital dünyanın hızına uyum sağlayarak farklı dil ve lehçelerin konuşulduğu coğrafyalara etkin bir şekilde dinî yayın ulaştırmak mümkündür. Dijital mecralar, doğru dinî bilginin yayılması ve İslam'ın insanlığa sunduğu evrensel hakikatlerin yerel dillerle buluşması için güçlü birer platform haline getirilmelidir.
13. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yapay zekâ destekli çeviri araçları geliştirilerek bu araçları kullanacak nitelikli personel istihdam edilmesi önem arz etmektedir. Yapay zekâ çeviri yazılımları gibi araçların, çeviri sürecini hızlandırırsa da insan zekâsının sağladığı kültürel bağlamı ve anlamı doğru bir şekilde aktarabilme yeteneğine henüz ulaşamadığı göz önünde bulundurulmalı, tercüme sürecinde teknolojik imkânlardan yararlanmakla birlikte metnin anlam ve bağlamını korumak adına yapay zekâ çevirilerine karşı dikkatli ve titiz bir yaklaşım sergilenmelidir.
14. Dinî çeviri alanında terim birlikteliğini sağlamak amacıyla, Diyanet İşleri Başkanlığının rehberliğinde bir terimler sözlüğü çalışması yapılmalı ve alan uzmanlarının istifadesine sunulmalıdır.
15. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde bir dinî çeviri destek fonu kurulmalı, böylece diğer İslam ülkelerine de örneklik teşkil edilmelidir. Başkanlık, uluslararası çeviri faaliyetlerini desteklemek üzere tercüman veri tabanları oluşturmali, bilhassa soydaş ve dindaşlarımızın yaşadığı coğrafyalarda yurt dışı teşkilatımızın da iş birliğiyle sürdürülen tercüme çalışmalarını proje bazlı ve uzun vadeli planlamalarla güçlendirmelidir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

